

Ensimmäiset liitolentoesitykset Suomessa.

Kesäisen kauniin syyskuun aikana saivat helsinkiläiset, viipurilaiset ja tamperealaiset tutustua läheltä meille silloin vielä uuteen lentämistapaan, liitolentoon. Niillä, jotka yleensä lentoasioita harrastavat, ja lukevat kaiken, mitä sanoma- ja aikauslehdet siitä kirjoittavat, oli kyllä jo yhtä ja toista tietoa tästä uudesta urheilusta, ja olimme ihmetelleet saavutuksia, joihin niin yhtämittaisen ilmassapysymisen, saavutetun korkeuden kuin suoritettujen matkojenkin suhteen oli päästy. Mutta oli sentään eri asia nähdä liitolentoa omin silmin, kuin tyytyä vain lehtien mainintoihin. Monta varmaan myös askarrutti kysymys, olisiko yleensä liitolento Suomessa mahdollista. Eihän täällä ole Wasserkuppen ja Rhönin tapaista maastoa tarjolla kuin korkeintaan kaukana Lapissa, ja sinne, asumattomiin korppeihin ei kukaan lähdä yrittämään matkan kalleuden ja muiden hankaluuksien takia.

Professori Vuolteen ansiota on, että Suomen Ilmailuklubi sai tänne vieraakseen edustavan retkikunnan Saksan Ilmailu-urheiluliitosta. Käydessään touko—kesäkuussa Berlinissä hän jatkoi asiasta jo keväällä saksalaisen professori Rheindorfin kanssa aloitettuja neuvotteluja, ja ne johtivat lopulta siihen, että mainittu liitto päätti lähettää maahamme huomattavamman retkikunnan, joka näytöksin ja esitelmin antaisi alkusysäyksen liitolennolle Suomessa. Samalla luonnollisesti toivottiin, että tällä tavalla Suomessa alkava liitolentourheilu tukeutuisi "isäänsä", Deutsches Luftsportverein'iin.

10. IX. saapuivat retkikunnan jäsenet laivalla Helsinkiin. He olivat: kreivi Ludwig von Ysenburg-Philipseich, retkikunnan johtaja, neiti Hanna Reitsch, herrat Fritz Utech, Ernst Philipp, Horst Winkler ja Richard Mihm. Jo viikkoa ennen oli saapunut insinööri Heinrich Knott erään lentokenttäasiantuntijan kanssa valitsemaan liitolentoesitykselle sopivia paikkoja. Helsingin lähistöllä osoittautuivat Tuomarinkylän salaojitetut pelot sellaisinaan sopiviksi. Viipurissa ja Tampereella lentokentät.

Jo tällöin oli myös alustavasti neuvoteltu Ilmavoimien komentajan v.s:n, eversti Snellmanin kanssa kysymyksistä, joitten ratkaisussa Ilmavoimat saattoivat olla apuna, ja lupasikin hän auliisti sen, mitä tarvittiin. Mainitsen jo tässä yhteydessä, että saksalaiset vierailijat saivat mitä parhaimman vai-

Saksalaiset liitolentäjät.
Keskellä neiti Hanna Reitsch ja hänestä oikealla retkikunnan johtaja, kreivi Ysenburg.

kutuksen niistä nuorista miehistä, jotka Santahamina oli "Ferdinandin" johdolla asettanut heidän käytettäväkseen. "Häiden reippaan toimintansa ja iloisen mielensä johdosta oli työ paljasta huvia!"

No niin! Tuli laivasta muitakin; Klemmhinaajakone, hiukan kulunut Buick-auto hinaus-starttilaitteineen, ja mukavissa pyöräparilla varustetuissa kuljetuslaatikoissa 4 liitokonetta: Cumulo-Nimbus, Klettermax, Grunau Baby ja Muster Grunau, viime mainittu alkeiskoulukone.

Tiistapäivä 11. 9. kului saksalaisten koelentoihin Tuomarinkylässä, ja keskiviikkona pääsivät Ilm. VE:n ja LAs. 2:n upseerit ja lentävään henkilökuntaan kuuluvat tutustumaan liitolennon aakkosiin. Kumiköysillä pauskattiin siinä ilmaan monta meikäläistä, jotka sitten kaikella arvokkuudella liitelivät 5—8 m. korkeudesta takaisin pellolle, toisten leveästi hymyillessä. Tässä oli tunne päinvastainen, kuin sillä kirkon katolta luiskahaneella peltiseväällä: äkkipästä ei ollut kellään, mutta alkutempaus tuntui rajunlaiselta.

Mutta suorastaan ihmeelliseltä näytti varsinainen purjehduslento. Klettermax oli hinattu Klemmillä n. 400 m. korkeuteen, jossa se irroittautui jyrkästi oikealle kaartuen ja laskeutui läheisen pilven alle. Silmä poikkesi välillä ihailemaan Knottin suorittamaa hivelevän hienoa laskua kentälle, ja suuntautui taas Klettermaxiin. Sivuperäsin pohjaan painettuna se kierteli pilven hämärtämänä, nyt jo hyvästi 700 m. korkeudessa. Ja sinne se lopulta hävisi kokonaan! Hanna Reitsch, jonka pirteä, iloista naurua helähtelevä olemus voitti kaikki puolelleen, hinattiin nyt mielelle asetetun Buickin avulla ilmaan, ja harvinaisen helposti se näkyi sjuvan. Hannan Baby ennätti 200 m. korkeuteen ennenkuin vaijeri piti irroittaa. Vaikkei hän tällä kerralla löytänytäkään itseään ylöspäin auttavia ilmavirtoja, liiteli hän sentään ihmeen kauan kentän laitoja, ennenkuin maan vetovoima voitti.

Tunti kului ennenkuin Philipp ja Klettermax suvaisivat jälleen näyttäytyä. Pilven sisällä kierrellen hän oli noussut yli 1000 m. korkeuteen, ja ajautunut tällöin sen mukana aika kauas kentältä. Nyt kuuluu ylhäältä hullunkurinen rääkäisy: Philipp siellä tervehti maan matosia. No vihdoinkin hän laskee alas! Mutta eipäs: Tombackan talon yläpuolella alkaa 100 m. korkeudessa taas kurvaleikki, ja on todellakin merkittävää havaita,

"Grunau", koululiitokone.

miten liitokone koko ajan kierrellen liittää *alaspäin*, mutta ei *tule* alaspäin, vaan korkeus pysyy koko ajan samana. 10 minuutin perästä hän kyllästyi siihen, ja laskeutui alas kuin pummulille, liideltään n. 100 m. vielä 20 cm. korkeudessa. Uttech ja Hanna esittivät vielä silmukoita, joitten sulavuus ja kauneus erikoisesti miellytti silmää. Hiljainen viuhina ohjaimissa vain säästi menoa.

Enemmän kuin tyytyväisinä palasivat lentäjät keskipäivän paistaessa toimipaikkoihinsa.

Sama ohjelma koululiitoinen jatkui sitten lauantaihin saakka, käyden oppia saamassa Teknillisen Korkeakoulun oppilaita, suojeluskuntalaisia ym.

Tekn. Korkeakoulun piirustussaliin oli "professori" Winkler järjestänyt edustavan näyttelyn lennokkeja, piirustuksia ja liitontenta koskevia julkaisuja, pitäen siellä kävijöille joka päivä esitelmää lennokkien rakentamisesta. Varmasti koulunoriso, jolle erikoisesti tämä ala kuuluu, sai näkemästään ja kuulemastaan paljon oppia. Lauantaina hän lisäksi Pallokentällä esitti lennokiensa lentotaitoa, ja katselijoista ei ollut puutetta.

Illat olivat viikon aikana varatut esitelmiin, joita varjo- ja elokuvien valaistuna pitivät kreivi Ysenburg, "die Hanna" ja ins. Knott. Tietenkään ei ruumiillistakaan puolta unohtettu: oli Ilmailuklubin "tutustumisilta", Saksan lähettämään lounas. Saksalais-Suomalaisen yhdistyksen "olut ja makkarailta" jne.

Sunnuntain lentonäytös muodostui sitten vierailun huippukohdaksi Helsingissä. Ihanan sään vallitessa matkasi jo aamusta alkaen väkeä Tuomarinkylään, ketkä jalkaisin, eväskontit selässä, ketkä pyörillä ajaen. Suomen ja Saksan liput liehuivat lukemattomissa tangoissa ja näyttivät tietä lentokentälle. Täsmälleen klo 13 saapui paikalle näitten "Suomen Nuorison lentopäivien" suojelija, presidentti Svinhufvud puolisoineen, ja heidän perässään ministereitä ja kenraaleja. Näytös saattoi alkaa. Se alkoi — äännettömyydellä. Kovaääniset eivät saaneetkaan virtaa, koska eräs sähkömekaanikko oli katkaissut kaiken sähkövirran lentokentän ympärillä, sulkenut muuntajan oven ja painunut Pakinkylään vieraisille. Löydettiinhän hänet lopuksi, mutta ohjelman suoritusjärjestystä pitj sikäli muuttaa, että prof. Vuolteen tervehdyspuhe tuli näytöksen keskipaikoille. Lennokit ja liitokoneet liitelivät, Klemm ja Buick vetivät vuoronperään jälkimmäisiä ilmaan, kovaäänisessä kuului monen miehen puhetta, ja aurinko ja 10-tuhantinen katselijain parvi hymyilivät. Olikohan kukaan ennen niin kauan yhtämitta istunut tai seissyt nenä taivasta kohti ojennettuna?

Maanantaina olivat vierailijat jo koneineen Viipurissa, missä vierailuohjelma oli samanlainen kuin Helsingissä, lyhyempi

vain. Keskiviikkona oli Suur-Merijoen lentokentällä näytös, jossa saksalaiset eivät epäedullisen sään takia valitettavasti päässeet näyttämään parastaan. Ja torstaina he siirtyivät Tampereelle, missä vierailu päättyi lentonäytökseen sunnuntaina 23. IV. Täällä saavutettiin yleisöennätys, sillä n. 20,000 katselijaa oli saapunut lentokentälle näytöstä seuraamaan, mm. monet koulut opettajiensa johdolla (hyvä hyvä! Herrat opettajat!). Mutta näyttipä aluksi aika synkältä koko näytöksen onnistuminen, kun lentokenttä — puolivalmiina vasta — oli niin liejuinen, ettei pohjaa tahtonut tavata ollenkaan. Kun kreivikin siellä vähän aikaa kahlasi, oli hänellä jo 10 kilon rapapuntit kummassakin jalassaan. Ilo ja kiitollisuus oli saksalaisilla suuri, kun "Para" lahjoitti kullekin kumisaappaat jalkoihin. Niillä kelpasi herrastella. Ja kentälle rakennettiin kapulasillat, joilta startattiin ilmoihin. Kova oli ollut saksalaisilla urakka kahden viikon aikana, ja pieni lepo oli paikallaan. Ilmailuklubi kutsui heidät kolmeksi päiväksi vieraikseen Aulangolle, mikä jätti kaikkiin unohtumattoman muiston. Ja toinen unohtuman muisto oli — suomalainen voileipäpöytä. "Wunderwunderbar!"

Vierailun juhlalliset lopetussaiet pidettiin Seurahuoneella torstaina 27. IX., jolloin prof. Vuolle Ilmailuklubin puolesta ojensi kullekin retkikunnan jäsenelle klubin kauniin plaketin, ja Hannalle erikseen lappalaisnuken. Välitön ja hauska yhdessäolo jatkui jne., kuten tavanomainen sanonta kuuluu.

Lauantaina klo 12 irroitti Ariadne köytensä Etelä-Satamasta ja suuntasi keulansa etelään. Peräkannella huiskuttivat saksalaiset, rannalla suomalaiset, ja molemmin puolin toivottiin "näkemisiin!"

Lopputuloks: Suomessa voidaan harrastaa liitontenta! Katsokaa lähemmin kirjoitusta liitolennosta Aeron heinäkuun numerossa.

Kysymys on vain siitä, mikä tai mitkä järjestöt saavat tehtäväkseen liitontenta-opetuksen ja sen yleisen järjestelyn alkuvaiheiden ja johdon. Näyttää nimittäin siltä, että siitä muodostuu koko liitontentasian tärkein ja pulmallisin kysymys ainakin toistaiseksi. Siihen mennessä, että se puoli on sovittu kaikkien tyytyväisyydeksi, ryhtykööt koulupojat rakentelemaan lennokkeja ja kokeilemaan niillä. Sitä tietä on lentokärpäsen paras tulla, jos on tullakseen.

Varis.

"Darmstadt"-purjelentokone.